

1. A szabványosítás struktúrái, kapcsolódásai

Nemzetközi szinten a genfi székhellyel működő **ISO** (International Organization for Standardization) menedzseli a szabványalkotást és teszi közzé a szabványokat és azok módosításait. Az ISO a görög „isos” szóból származik, ami egyenlőt jelent, utalva a tagok egyenlő jogaira.

Európai szinten a brüsszeli székhellyel rendelkező **CEN** (European Committee for Standardization, franciául: Comité Européen de Normalisation) végzi a szabványosítási feladatokat, tagjai az EU országai, Izland, Norvégia, Svájc, Egyesült Királyság, Észak-Macedónia, Törökország és Szerbia.

A **Bécsi Megállapodást** (Vienna Agreement) a CEN és az ISO írta alá 1991-ben, de a 2000-es évek közepén lépett hatályba. Elsődleges célja a CEN és az ISO által létrehozott (potenciálisan ütköző) szabványok duplikációjának elkerülése.

Magyarországot a CEN-ben és az ISO-ban az **MSZT** (Magyar Szabványügyi Testület) képviseli, amely törvény felhatalmazása alapján köztestületként a nemzeti szabványosítással összefüggő közfeladatokat kizárólagos jogkörrel látja el. Főbb feladatai a nemzeti szabványok kidolgozása, jóváhagyása és közzététele, módosítása és visszavonása, az európai szabványok nemzeti szabványként való közzététele, a nemzetközi szabványok nemzeti szabványként való közzététele, részvétel és képviselő a nemzetközi (ISO, IEC) és az európai (CEN, CENELEC, ETSI) szabványügyi szervezetek munkájában, illetőleg más érintett szervezetek részvételének összehangolása.

Fentiekén kívül léteznek még a **szakmai szabványok**, mely az azonos szakmához tartozók közös megállapodása, és a **vállalati szabványok**, melyek általában titkosak és a termelési költségek csökkentése és/vagy nyereségmaximalizálás érdekében alkotják meg őket.

Linkek:
ISO: https://www.iso.org/
CEN: https://www.cencenelec.eu/
MSZT: https://www.mszt.hu/

2. Szabványok, tanúsítások, jogszabályok

A szabvány egy elismert szerv által jóváhagyott, közmegegyezéssel elfogadott olyan dokumentum, amely tevékenységekre vagy azok eredményére vonatkozik és olyan, általános és ismételt alkalmazható szabályokat, útmutatókat vagy jellemzőket tartalmaz, amelyek alkalmazásával a rendező hatás az adott feltételek között a legkedvezőbb.

A szabványok a tudomány, és a technika olyan elismert eredményeit tükrözik, amelyek már átmentek a gyakorlatba, és általánosan megkövetelhetők, figyelemmel a gazdasági adottságokra is.

A nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. tv 6. § (1): „a nemzeti szabvány alkalmazása önkéntes”, de **az önkéntesség nem azt jelenti, hogy alacsonyabb színvonalat teljesíthet a szolgáltató**, hanem legalább a nemzeti szabványban kikötött, vagy annál magasabb színvonalat!

de jure: önkéntes - de facto: gyakorlatilag kötelező alkalmazás!

A szabvány használata **kötelező, ha jogszabály szabványra hivatkozik.**

A szabványokra való hivatkozás módjai:

- Dátummal (merev hivatkozás): évszámmal jelzett konkrét változatát kell alkalmazni
- Dátum nélkül (rugalmas hivatkozás): a vizsgált időszakra érvényes változatot kell alkalmazni
- Általános hivatkozás (szövegszerű utalással), pl.: a vonatkozó MSZ-ek szerint kell kialakítani
- Jogszabályban előírt szabvány szabványra hivatkozik (egymásra épülés)
- Szerződés keretében (hivatkozás, mellékletben, tervdokumentációban)
- Bírósági perekben (lásd: Ptk-ban a teljesítés - szabványosítás főcélja közti equivalencia)

A szabványfajták:

Alapszabvány: olyan szabvány, amelynek széles hatóköre van, vagy egy bizonyos területre nézve általános rendelkezéseket tartalmaz.

Terminológiai szabvány: szakkifejezésekkel foglalkozik.

Vizsgálati szabvány: olyan szabvány, amely vizsgálati módszerekkel, esetenként a vizsgálatokra vonatkozó egyéb olyan rendelkezésekkel foglalkozik, mint amilyenek például a mintavétel, a statisztikai módszerek alkalmazása és a vizsgálatok sorrendje.

Termékszabvány: olyan szabvány, amely olyan követelményeket határoz meg, amelyeket egy terméknek vagy termékcsoporthoz teljesítenie kell ahhoz, hogy a rendeltetésszerű használatra alkalmas legyen.

Eljárási szabvány: olyan szabvány, amely olyan követelményeket határoz meg, amelyeket egy eljárásnak ki kell elégítenie ahhoz, hogy rendeltetésszerű alkalmassága megvalósuljon.

Szolgáltatási szabvány: olyan szabvány, amely olyan követelményeket határoz meg, amelyeket egy szolgáltatásnak ki kell elégítenie ahhoz, hogy rendeltetésszerű alkalmassága megvalósuljon.

Csatlakozási szabvány: olyan szabvány, amely termékek vagy rendszerek csatlakozási pontjainak illeszthetőségével (kompatibilitásával) kapcsolatos követelményeket határoz meg.

A megadandó adatok szabványa: olyan szabvány, amely azon jellemzők jegyzékét tartalmazza, amelyekre nézve adatokat kell megadni, hogy azokkal meghatározzák a terméket, az eljárást vagy a szolgáltatást.

Fentiek közül az **eljárási szabványok** körébe tartoznak az **irányítási rendszer szabványok**, melyek alapján **tanúsítani** lehet egy szervezetet.

Az irányítási rendszerszabványok közös szerkezete (Az ISO/IEC direktívák 1. rész SL melléklet szerint):

- Azonos fejezet- és szakasz címek (sorrend is)
- Azonos szövegrészek
- Közös szakkifejezések
- Közös alapvető meghatározások + szakterület-specifikus követelmények

A fejezetek és a szakaszok szerkezete:

Szakaszok beszúrhatók a szerkezetbe bárhova és az azt követő szakaszok újraszámozhatók. A fejezetek (1-10.) átnevezése, beszúrása vagy átrendezése kerülendő.

HLS (High Level Structure)

Az azonos szövegrész bármely részéhez hozzáadható a szakterületre jellemző olyan szövegrész, amely nincs ellentmondásban az azonos szövegrészekkel, a közös szakkifejezésekkel, meghatározásokkal. Ilyenek pl.:

- egy felsoroláshoz új elemek hozzáadása;
- a szakterületre jellemző magyarázatok;
- új bekezdések;
- olyan szövegrészek hozzáadása, amelyek növelik a követelményeket.

Fontosabb irányítási rendszer (IR) szabványok:

ISO 9001 Minőségirányítási rendszer (MIR)
ISO 14001 Környezetközpontú irányítási rendszer
ISO 19600 Megfelelésirányítási rendszer
ISO 20121 Fenntartható eseményirányítási rendszer
ISO 22000 Élelmiszer-biztonság
ISO 22301 Üzletmenet-folytonossági irányítási rendszer
ISO 27001 Információbiztonság-irányítási rendszer
ISO 37001 Megvesztegetés elleni irányítási rendszer
ISO 39001 Közúti közlekedésbiztonsági irányítási rendszer

ISO 41001 Létesítménygazdálkodás (FM)

ISO 45001 Munkahelyi egészségvédelem és biztonság irányítási rendszer
ISO 50001 Energiagazdálkodás
ISO 55001 Vagyongazdálkodás

Egy irányítási rendszert úgy kell tanulmányoznunk a tervezett bevezetésekor, hogy milyen előírásokat tartalmaz a kötelezően vezetendő **dokumentált információkkal** kapcsolatban. Az a legfontosabb kérdés, hogy tudjuk-e ezeket az információkat a rendszer számára előállítani és rendszeresen frissíteni?

Ezután lehet dönteni a bevezetésről és az FM területén is kompetens tanúsítók személyéről.

3. FM szakmaspecifikus szabványok

A Facility Management szempontjából a 2000-es évek közepén merült fel az igény arra, hogy a szakma elismert eredményeit szabványok formájába öntsük és ezzel segítsük a szereplőket az FM területén, először európai szinten, Stan Mitchell CEN/TC 348 bizottsági elnök vezetésével.

Számos európai szabvány keletkezett az **EN 15221-1..7 szabványsorozat** keretében, az alábbi sorrendben:

- 1 - Szakkifejezések és meghatározások (2007), hatálytalan 2018-tól, szerepét átvette az ISO 41011.
- 2 - Útmutató a létesítménygazdálkodási szerződések kidolgozásához (2007), hatálytalan 2018-tól, szerepét átvette az ISO 41012.
- 3 - Útmutató a minőség biztosításáról (2011): ez az SLA-k alkalmazását mutatja be, nagyon praktikus példákon keresztül.
- 4 - Taxonómia: az osztályozási rendszert írja le.
- 5 - Útmutató a folyamatok fejlesztéséhez.
- 6 - Területmérési szabvány (nettó, bruttó, funkciók szerinti, stb.).
- 7 - Benchmarking (2013): a teljesítmény méréséhez és összehasonlításához.

A fenti sikeres európai szabványok felkeltették számos más ország, elsősorban az Egyesült Államok figyelmét, így az európai bizottság tagjai új tagokkal kiegészülve az ISO/TC 267-ben (is) folytatták munkájukat 2012-től. Ebből lett a **41000-es szabványcsalád**, ami már irányítási rendszer szabványt is tartalmaz és globálisan bevezetésre került.

Ennek keretén belül az alábbi szabványok jelentek meg eddig és kerültek bevezetésre (az MSZ előtaggal ellátott szabványok magyar nyelven elérhetőek):

- MSZ ISO 41001:2018 Létesítménygazdálkodás. Irányítási rendszerek. Követelmények alkalmazási útmutatóval: Ez az irányítási rendszer szabvány, mely a szabványszövegen kívül konkrét példákkal is segíti a bevezetését. ISO/TC 267 felülvizsgálat alatt.
- MSZ ISO 41011:2018 Létesítménygazdálkodás. Szótár: A szakkifejezések kifejtését tartalmazza, az EN 15221-1-et váltja ki. ISO/TC 267 felülvizsgálat alatt.
- MSZ ISO 41012:2018 Létesítménygazdálkodás. Útmutató a stratégiai beszerzéshez és a szerződések kidolgozásához: A beszerzési és szerződéskötési folyamatban segít, érdemes checklistaként használni, hogy lássuk, mindenre gondoltunk-e. Az EN 15221-2-őt váltja ki. ISO/TC 267 felülvizsgálat alatt.
- ISO/TR 41013:2017 Facility management — Scope, key concepts and benefits: Ez egy rövid jelentés arról, hogy az FM szabványok mely területet ölelik fel és milyen előnyökkel kecsegtet az alkalmazásuk.
- ISO 41014:2020 Facility management — Development of a facility management strategy: A létesítménygazdálkodási stratégia kidolgozásában nyújt segítséget, magyarul 2024-ben fog megjelenni, az MSZT/MB 267 dolgozik a honosításán.
- ISO 41018:2022 Facility management — Development of a facility management policy: A létesítménygazdálkodási politikák kidolgozásában nyújt segítséget.

4. További várható szabványok az FM területén

- ISO/TR 41016 Facility management – Technology in facility management: Az FM területén létező és alkalmazható technológiákat veszi majd számba és rendszerezi ez a jelentés.
- ISO 41017 Facility management – Guidance on emergency preparedness and management of an epidemic: Egy pandémiás helyzet kezelésére ad majd hasznos útmutatást a létesítmények gazdáinak és az FM szereplőinek.
- ISO/TR 41019 Facility management – The role of FM in sustainability and resilience: Ez a jelentés az FM szerepét határozza majd meg a fenntarthatóság és az ellenállóképesség szempontjából.
- ISO 41030 Facility management – Performance measurement and management: Ez az új teljesítménymérési szabvány, immár nemzetközileg elfogadott módszertant fog adni a szolgáltatások teljesítményének méréséhez és összehasonlításához.
- ISO 410XX Guidance on the development of a facility management organization: Egy létesítménygazdálkodási szervezet fejlesztéséhez ad majd hasznos útmutatást.